

ÖSSZEGRZÉS

2025/2026. évi Budapest Ösztöndíjprogramban résztvevő ösztöndíjas neve: György Bendegúz

Felsőoktatás intézmény neve: Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kutatási téma: Kulturális fogyasztási szokások változásai 2020 után Budapesten

Kutatás rövid bemutatása:

A tanulmány a 2020 utáni kultúrafogyasztási szokások budapesti alakulását vizsgálja, elsősorban a közművelődésre, másodsorban a színházakra és táncgyűttesekre összpontosítva. Az eredmények alapján a vizsgált időszakot alapvetően két meghatározó folyamat alakította: a Covid-19 járvány okozta kényszere az online térnek és az azt követő visszarendeződés. A kutatás mindenekelőtt statisztikai adatokra támaszkodik.

A pandémia idején a közművelődési szféra gyorsan alkalmazkodott az új körülményekhez: a programok jelentős része az online térbe került át, így a digitális kultúrafogyasztás is felértékelődött. Ez azonban átmeneti jelenségnek bizonyult. A korlátozások feloldásával az online formák szinte teljesen visszaszorultak: a fogyasztók visszatértek a jelenléti programokhoz. Bár 2024-ben megfigyelhető az online tér jelentőségének növekedése, ez elmarad a Covid-19 pandémia idején megfigyelt szinttől.

A közművelődési szektor egészét tekintve a legtöbb mutató nőtt a vizsgált időszakban: nőtt a foglalkozások, a rendezvények és a résztvevők száma is, miközben az intézményi rendszer stabil maradt, sőt bizonyos esetekben bővült. Ugyanakkor ez a növekedés nem nevezhető egyenletesnek: Míg a fiatalabb korosztályok részvételének aránya több esetben is csökkent, addig az idősebbek aktivitása erősödött.

A különböző kulturális formák eltérően reagáltak a változásokra. A művelődő közösségek és klubok esetében a jelenléti aktivitás nőtt, miközben egyes területek – például a népi előadó-művészeti csoportok – nehezebben alkalmazkodtak a visszarendeződéshez. Bár a legtöbb közművelődési forma erősödött 2020 és 2024 között, az ismeretterjesztés számai (különösen a tudományos ismeretterjesztő előadások) jelentős mértékben csökkentek.

A színházak és táncgyűttesek esetében szintén jelentős visszarendeződés figyelhető meg: az előadások és látogatók száma dinamikusan nőtt, különösen 2022 után. Ugyanakkor strukturális változások is történtek: csökkent a befogadóképesség, nőtt az időszakosan működő intézmények aránya, valamint jelentősen megnőtt az online jegyvásárlás szerepe. A bérletek visszaszorulása és a vendégszereplések erőteljes növekedése szintén kiemelendő.

A pozitív folyamatok mellett komoly problémák is kirajzolódnak. Bár a kulturális aktivitás növekedett, a finanszírozási háttér nem tartott ezzel lépést: A bevételek növekedése elmaradt az inflációtól (ez különösen a központi költségvetési támogatások esetében jelentős), így a támogatások reálértéken való csökkenése figyelhető meg. Ezt tovább súlyosbítja az európai uniós források kiesése.

Összességében a budapesti közművelődési intézmények, illetve a színházak és a táncegyüttesek sikerrel vették a Covid-19 pandémia és a visszarendeződés okozta nehézségeket, és a jelenléti formák is gyorsan visszanyerték korábbi meghatározó szerepüket. Ugyanakkor egyes negatív folyamatok is kirajzolódnak: a fiatalok csökkenő részvétele, az online lehetőségek visszaszorulása és a finanszírozási nehézségek hosszú távon kihívást jelenthetnek.